

Danske cannabisdyrkeres syn på legalisering af cannabis

Måske er det ikke overraskende, at de fleste cannabisdyrkere går ind for en legalisering af cannabis. Men billedet ser mere broget ud, når der spørges til hvordan og for hvem cannabis skal legaliseres.

Af ANNE-SOFIE CHRISTENSEN, VIBEKE ASMUSSEN FRANK & HELLE VIBEKE DAHL

Denne artikel fokuserer på cannabisdyrkeres holdninger til legalisering af cannabis. Den bygger på 42 kvalitative interviews med cannabisdyrkere i Danmark. Måske ikke overraskende går langt de fleste personer, der deltog i interviewundersøgelsen ind for en legalisering af cannabis. Selvom denne gruppe generelt er for legalisering af cannabis, så ser billedet dog mere broget og komplekst ud, når der spørges ind til, *hvordan* og *for hvem* cannabis skal legaliseres.

Interviewpersonerne består af 35 mænd og 7 kvinder, der spreder sig aldersmæssigt fra 18 til 71 år. De dyrker primært til eget forbrug, det vil sige fra et par planter i vindueskarmen til 10-20 planter i baghaven. Enkelte af de interviewede havde dog mellem 50 og 100 planter. De har dyrket i kortere eller længere tid, og alle har – på nær to – et eget forbrug af cannabis. De kvalitative interviews rummer mange forskellige temaer, men i denne artikel fokuserer vi på holdninger til legalisering. De kvalitative interviews indgår som den ene del af et større projekt omkring cannabisdyrkning i Danmark: Projektet består også af et internet-baseret spørgeskema, som blev besvaret af 560 respondenter. Resultaterne fra spørgeskemaet kan læses i STOF nr. 15 og i Frank et al. (2012).

I det følgende diskuteres cannabisdyrkeres holdning til legalisering af cannabis og deres begrundelser herfor. Vi har lyttet interviewene igennem med henblik på induktivt at sammenfatte cannabisdyrkeres syn på legalisering af cannabis. Vi fandt tre overordnede temaer i disse holdninger: civil ulydighed, statskontrolleret cannabis og legalisering af dyrkning af cannabis. Disse temaer vil vi gennemgå i denne artikel.

Civil ulydighed

En kerneproblematik for interviewpersonerne i undersøgelsen er, at de gør noget, der er kriminelt, hvad enten de ryger eller dyrker cannabis. Som Carsten på 66 år siger:

Bagsiden af cannabisforbruget er den kriminalitet, der følger med ... Og det har jeg det skidt med. Den eneste måde man kan komme kriminaliteten til livs, omkring hashen i hvert fald, det er at legalisere den. Der bliver dyrket så meget, og det er rimelig god kvalitet. Så det kunne sagtens dække markedet, men det er ulovligt. Der er også mange, der siger, at det tør de ikke.

Selv er jeg også meget forsigtig med at dele ud. Det gør jeg kun til folk, jeg kender og er helt sikker på.

Generelt betragter interviewpersonerne i undersøgelsen – inklusiv Carsten – ikke sig selv som kriminelle og synes grundlæggende ikke, de gør noget forkert i forhold til samfundet ved at ryge eller dyrke cannabis. Selvom de anerkender, at de formelt bryder loven, så ser de denne overtrædelse af loven som en uvæsentlighed. *'Det er civil ulydighed. Og jeg synes ikke, der er hverken hoved eller hale i lovgivningen'*, som Klaus på 41 år siger. Han bakkes op af Jens på 32 år:

Dansk cannabispolitik er styret af moral, ikke af praktisk politik, og det kan virkelig irritere mig. Vi skal være så praktiske på alle andre områder, men lige her skal vi ikke. Jeg føler bestemt ikke nogen moralsk dårlig samvittighed over hverken at dyrke eller selv benytte cannabis. Lovgivningen er af den type, hvor der ikke er nogen ofre. Det er det, der er problemet. Moral lovgivning bryder jeg mig ikke om, så jeg opfordrer alle til civil ulydighed på området her.

Den civile ulydighed bunder for det første i, at interviewpersonerne ser deres lovovertrædelse som offerløs, det vil sige, at deres lovovertrædelse ikke påvirker andre borgere negativt som sådan. Men også en holdning til, at den danske restriktive cannabispolitik skaber et hårdt kriminelt marked for salg af cannabis, som de ønsker at undgå. Jens fortæller videre:

Der er skyderier i gaderne. Det vil jeg bestemt ikke støtte. Jeg opfordrer derfor alle til ikke at gå ud og købe på dét cannabismarked. I princippet kan jeg jo risikere at støtte en eller anden terrorgruppe et eller andet sted.

Interviewet med Jens blev foretaget i februar 2009. I den periode var der jævnligt skyderier i København, der blev koblet sammen med cannabismarkedet, med opgør imellem bander om, hvem der skulle styre dette marked og ikke mindst markedets spredning efter lukningen af Pusher Street i Christiania (se også Møller 2011). Det at forbruge og dyrke cannabis begrundes informanterne således med for det første, at de mener, at lovgivningen er utidssvarende, og for det andet, at de ønsker at undgå et cannabismarked, som de anser som forbundet med mere alvorlig kriminalitet som fx bandeopgør og organiseret kriminalitet. Det er på denne baggrund, at de fleste går ind for en legalisering af cannabis. Men når vi spurgte ind til, *hvordan* legalisering af cannabis skulle foregå og *for hvem*, dukkede der forskellige ideer op.

Statskontrolleret cannabis

Én model, som mange informanter foreslog, var en form for, hvad de kaldte 'statskontrolleret cannabis', med referencer til det vi ser i Holland med etableringen af *coffee shops*. Her kan alle over 18 år få lov til at købe en vis mængde cannabis og enten tage den med hjem eller ryge den i coffee shoppen. Ordningen har ændret sig siden etableringen i starten af 1970'erne, men princippet er det samme: Køb af cannabis til eget forbrug er legaliseret. Mads på 19 år fortæller om det, han kalder for Amsterdam-modellen:

Der er jo Amsterdam-modellen, og når man kigger på den, så synes jeg, den fungerer rigtig godt. Hele ideen med deres coffee shops og med, at man har en begrænsning på, hvor meget man må købe hver dag. Jeg har været der flere gange, og ja, det fungerer jo bare rigtig godt.

Jesper på 43 år bakker dette op, også med referencer til de omkostninger, der er ved politikontrol, udgifter til domstole, fængsler og så videre:

Der ville blive frigivet utrolig mange ressourcer, hvis man frigav hashen ligesom i Holland. Kriminaliseringen koster jo alt for mange penge. Man ville også komme den ulovlige handel til livs. Der ville selvfølgelig være mange pushere, som vil få ondt i pengepungen. De vil skulle til og ud og have noget arbejde for at kunne klare sig.

Holdningerne til en form for legalisering af cannabis er således primært begrundet i, at man derved kan undgå kriminalisering af cannabisbrugere, men også undgå at bruge uhensigtsmæssigt mange ressourcer og penge på kontrolapparatet, det vil sige politi, rets- og fængselsvæsen.

Legalisering af dyrkning af cannabis

En anden model, som informanterne foreslår, er legalisering af dyrkning af cannabis. Faktisk synes langt de fleste informanter, at hjemmedyrkning af cannabis burde legaliseres. Som Ivan på 25 år siger: *Det er jo ikke farligt eller noget, sådan som alkohol.* Legaliseringen må dog foregå inden for bestemte rammer, foreslår de fleste. Især fremhæves det at dyrke til eget forbrug og ikke i kommercielt øjemed som væsentligt. For eksempel siger Peter på 71 år:

Altså, man må ikke dyrke så meget, så man kan sælge af det. Men man må gerne dyrke til eget forbrug efter min mening. Det er absolut fornuftigt. Så betaler man jo heller ikke penge til alle de led, der er, både dyrkere og mellemænd og hashhandlere.

Eva på 63 år har en lignende pointe:

Jeg kan godt forstå, at det ikke skulle være tilladt at dyrke med salg for øje. Det skulle kun være tilladt at dyrke til eget forbrug. Så det er klart, at det er ulovligt at dyrke i et helt hus, men fordi man havde en 4-5 cannabisplanter i sit eget hus... det skulle altså ikke være ulovligt.

Legalisering af dyrkning af cannabis mener informanterne således skal være inden for bestemte rammer, der lidt uspecifikt defineres som 'til eget forbrug' og ikke til 'videre salg'.

Legaliseringens begrænsninger

Informanterne har allesammen holdninger til, *hvem* som kan dyrke eller købe cannabis, hvis den legaliseres. For eksempel siger Poul på 59 år, om *hvem* der kan købe eller dyrke og *hvordan*:

Jeg synes, at man skal være fyldt 21 år, og ikke være alt for sindssyg havde jeg nær sagt. Man må ikke være psykisk ustabil eller have psykiske skavanker. Man skal kun kunne købe til eget forbrug med sit personnummer. Man skal ikke kunne købe mere end 5 eller 10 gram. Og jeg kunne da godt tænke mig, at det ikke var ulovligt at dyrke til eget forbrug.

Poul er inde på, at både alder og helbred skal spille en rolle for, om man kan købe eller dyrke cannabis. Ligesom han er inde på et loft for, hvor meget der kan købes ad gangen. Hvor mange planter, man kan dyrke for at dyrke til eget forbrug, kommer han ikke ind på. Men ovenfor nævnte Eva for eksempel 4-5 planter. Poul er ikke den eneste, der bekymrer sig om, hvem der bruger cannabis, hvis det legaliseres. Alle informanterne er bevidste om, at cannabisbrug kan have skadelige effekter. Ikke nødvendigvis fordi de mener cannabis er skadeligt i sig selv, men fordi det kan bruges på uhensigtsmæssige måder. For eksempel siger Rolf på 42 år:

Om cannabis er skadelig eller ej, det kan man ikke sige. Man kan kun sige, at bliver cannabis brugt i den rigtige sammenhæng, er det et godt stof, brugt i en dårlig sammenhæng er det et dårligt stof. Man kan sige, at for en samling fanger i et åbent fængsel, som skal have tiden til at gå så nemt som muligt og skal kommunikere pænt med hinanden, altså være sociale, der er det et godt stof. For fire unge mennesker, der ikke gider gå i skole og sidder hjemme på værelset og ryger dagen lang, der er det et dårligt stof. Det skal sættes ind i en sammenhæng, hvis du forstår ...

Generelt ser informanterne ikke cannabis som hverken skadeligt eller gavnligt i sig selv, men at det handler om den konkrete situation, hvori cannabis bruges og af hvem. Flere fremhæver dog dette som en udfordring i forhold til legalisering.

Afrunding

Interviewpersonerne i undersøgelsen ser ikke sig selv som kriminelle og synes grundlæggende ikke, at de gør noget forkert i forhold til samfundet ved at dyrke cannabis; de udøver *civil ulydighed*. Selvom de anerkender, at de formelt er lovbrydere, så ser de deres forbrydelse som værende offerløs. Samtidig synes mange af dyrkerne, at dansk cannabispolitik skaber illegale markeder, der kan få uheldige konsekvenser i form af skyderier i gaderne. Da de lægger afstand til det illegale marked, mener de også, at de indirekte gør samfundet en tjeneste ved ikke at fodre det marked. Legalisering af cannabis kan have mange forskellige udformninger i praksis, og der er langt fra enighed blandt informanterne. Nogle informanter taler om en statskontrolleret form for legalisering, mens andre mener, at det er selve dyrkningen af cannabis til hjemmebrug, der skal legaliseres. Langt de fleste informanter er enige om, at cannabis ikke skal frigives kommercielt; man skal ikke tjene penge på cannabis. Mange af informanterne er dog inde på forskellige bekymringer og forbehold i forbindelse med en eventuel legalisering – alder og psykisk helbred er blandt de faktorer, som nogle af informanterne finder vigtige at tage højde for ved en legalisering.

Disse informanters holdninger til legalisering er ikke i overensstemmelse med den generelle politiske holdning i Danmark. Debatten om legalisering af cannabis har været oppe at vende i dansk politik mange gange, senest i efteråret 2011. Det er en debat, der er fyldt med – ofte ophedede – holdninger og overbevisninger enten for eller imod. Men informantens holdninger kan ses andre steder og bruges også af andre i politiske sammenhænge. Således ændrede Schweiz fra første januar 2012 lovgivningen vedrørende hjemmedyrkning af cannabis: Det er nu tilladt at dyrke op til fire cannabisplanter per person i en husstand, hvis hver person dyrker sine egne cannabisplanter. En

vægtig politisk begrundelser herfor var netop at fjerne de illegale markeder, som handlen med den illegale cannabis fører med sig.

FORFATTERE

ANNE-SOFIE CHRISTENSEN

ANTROPOLOG, PH.D., ADJUNKT

VIBEKE ASMUSSEN FRANK

ANTROPOLOG, PH.D., CENTERLEDER

HELLE VIBEKE DAHL

ETNOGRAF, ADJUNKT

ALLE TRE CRF

LITTERATUR

Dahl, H.V., Frank, V.A. & Villumsen, S.: Hjemmedyrket Cannabis – dyrkernes egne erfaringer og perspektiver. STOF nr. 15, 2010, 89-92.

Dahl, H.V. & Frank, V.A.: Medical marijuana – exploring the concept in relation to small scale cannabis growers in Denmark. Decorte, T., Potter, G. & Bouchard, M. (red): World Wide Weed: Global Trends in Cannabis Cultivation and Control. London: Ashgate, 2011, 57-74.

Frank, V.A., Christensen, A.S., Villumsen, S. & Dahl, H.V.: Cannabis dyrkning i Danmark. I Cannabis i Danmark - forbrug, interventioner og marked. Aarhus Universitetsforlag, 2012. (Samfund og Rusmidler).

Møller, K.: Bandekriminalitet - Indkomstgenerering og (a)socialisering. Jacobsen, M.H. (red): Skyggeland, 2012, 81-100.